

הגדה של פסח

מעבדות רוחנית לחופש הבחירה

עם הסברים מפורטים על כל הטקסים, מאמרים ונקודות למחשבה לכל המשפחה

תשפ"ה

ערך והוסיף משלו באהבה : אסף יערי
לחורדה חיים – www.asaf-yaari.com
כל הזכויות שמורות © מרץ 2021

SCAN ME

SCAN ME

חג פסח / אביב / חירות שמח וכשר!

והנה חלפה לה עוד שנה ואנחנו שוב עם משפחותינו, השולחן לבוש בלבן והפנים עטויות חיוך חגיגי... אבל כמעט כמו בכל שנה, שוב, כבר אלפי שנים מאז שקם העם המופלא הזה שלנו, שהחג אינו "סתם חג" אלא סמלי במיוחד. שוב יש "כתמים על מצב הרוח" ושוב חלקנו במאבק על חירותנו ונמצאים ממש בשבי האויב. יש שמרגישים ששעה לא קלה היא, שעת מבחן. שוב, אנחנו מציינים את חג "החירות" תוך כדי שאנחנו נאבקים גם מול אויב חיצוני וגם זה בזה. מחלוקת גדולה קמה בינינו ורבים מרגישים שאנו נדרשים, שוב, כמו בימי מרד החשמונאים למשל, להילחם על זכויותינו בארצנו שלנו, זכויותינו השוות כבני אדם שונים זה מזה בדעותינו, בדתנו, במינו ואפילו בעדתנו. שעה מורכבת...

אז בחג הזה נחוג ונברך לא רק את "היציאה ממצרים" אלא נתחבר לרוח היהדות העתיקה, שידעה לחבר שונה ואף הפוך לחלוטין, למרקם אחד, מרגש, של עם סגולה, עם אחד, סובלני, מואר ונאור...

ההגדה שלפניכם, על תכניה הטקסיים, נכתבה על ידי אבותינו בימי בית שני, שידעו לשלב תמיד בין "מה שצריך" לבין "מה שאפשר" או בין "חשוב" ל"דחוף". אבותינו ידעו להתכופף בפני שליט זר או צרה חיצונית וידעו גם לזקוף גב בגאווה כשליטי הארץ (כמו באלף שנות בית המקדש הראשון והשני). אפשר להגיד בביטחון שאבותינו ידעו היטב לשלב עולמות, לאזן בין הפכים ולהיות מאושרים, כמעט בכל תנאי. אבותינו שילבו תורה ועבודה, שילבו "ברכה על הקיים" - תוך הסתפקות במועט אך בשאיפה תמידית ליותר, נלחמו ביד אחת ועבדו את האדמה בשנייה, כיתתו חרבות לאתים וקבעו עיתים לתורה... הכל יחד. נקודה מרתקת (ראשונה מתוך רבות) למחשבה!

כך גם ההגדה שבידכם, שמשלבת שני עולמות:

מימין – הטקסט העתיק, הכשר למהדרין של ההגדה המסורתית, בהגהה של ישיבת חב"ד רמא"ג, הגדה "רגילה", בנוסח המחמיר ביותר – "של דוסים", שלא נגענו בו כלל, נאמן למסורת אבותינו ומתוך האמונה שהלימוד של "מה שהיה" הוא שיקבע, את "מה שיהיה".

משמאל – שפה מודרנית, פשוטה, בעצם תרגום של סמלי החג לנקודות לחשיבה והתבוננות פנימה, כמו מעט הסברים על "מה זה נוגע לי כיום", מעט הרחבה על מושגי החג בשפה מודרנית (כי לא כולם סביב השולחן שולטים בארמית... חחחח) וגם נקודות למחשבה לילדים ולנוער.

אנו מאמינים שההגדה שערכנו, תעזור בקיום המצווה החשובה ביותר של חג זה - **העברת המסורת העתיקה של אבותינו, לילדינו ולדורות הבאים אחרינו.** זו מצוות ה"והיגדת" ומכאן, אגב, המילה – הגדה (מלשון "להגיד" או "דיבור או אמירה").

תודה לכל התורמים למפעל הזה לגמרי בהתנדבות ורק מתוך טובת הכלל, אתם מוזמנים להדפיס ולהפיץ את ההגדה כדי שתוכלתם... ובכל מדיה שלכם באהבה ובברכה "שנדע רק ימים מאושרים, בשורות טובות ובבריאות מושלמת" בעזרת השם, תודה וקידה

אסף יערי.

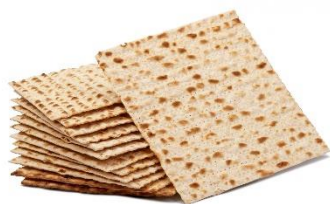
דקה לפני שמתחילים....

מתוך ויקיפדיה: "חג הפסח" (או בשמו המקראי: **חג המצות**) הוא חג יהודי מקראי, הראשון מבין שלוש הרגלים. פסח נחוג בימינו במשך שבעה ימים, מט"ו בניסן ועד כ"א בניסן. היום הראשון והאחרון הם ימים טובים, והימים שביניהם מכונים "חול המועד" (כי מצד אחד הם "כמו חול" – לא חשובים ומצד שני "מועד" – חג חגיגי).

פסח מציין את יציאת בני ישראל מעבדות מצרים לחירות, שחלה בליל היום הראשון לחג "ליל הסדר", לאחר מכת בכורות. שמו של החג נובע מהפסוק: **"נֶאֱמַרְתֶּם זִבְחַת פֶּסַח הוּא לָהּ אֲשֶׁר פֶּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת פְּתִינֵי הָאֵל" (ספר שמות, פרק י"ב, פסוק כ"ז)**

מצוות החג המרכזיות הן איסור אכילת חמץ ובעלות על חמץ במהלך כל החג, ו"מצוות עשה" של אכילת מצה וסיפור יציאת מצרים בלילה הראשון של החג, הוא ליל הסדר. בליל הסדר מצווה מן התורה לאכול מצה ומרור ולספר על יציאת מצרים, ומדברי חכמים גם לשנות ארבע כוסות יין. בזמן שבית המקדש היה קיים, התקיימו בחג הפסח גם מצוות העלייה לרגל, הקרבת קורבן פסח בערב החג ואכילתו בירושלים עד חצות הלילה של ליל הסדר.

הערכים העומדים בבסיס החג הפכו לסמל תרבותי ודתי אוניברסלי כלל עולמי העומד בבסיס מדינות ותרבויות ברחבי העולם. סיפור יציאת מצרים והיציאה מעבדות לחירות, העומדים בלב חג הפסח, הפכו את ערך החופש והזכות לאושר, לערך משמעותי כלל אנושי.

עושים סדר פנימי:

כל חג ומועד בחגי ישראל, נותן לנו הזדמנות לעשות עבודה פנימית אצלנו. כל חג והמסר הספציפי שלו. כמו סדנא בת אלפי שנים שרלוונטית גם היום. מרתק.

חג פסח על כל סמליו קורא לנו לעשות סדר. סדר ונקיון. גם במגירות הבית אך גם בארונות הלב... להבדיל בין תפל (חמץ) שעליו צריך לדלג ("לפסוח") לבין עיקר (מצה) שבו צריך להתרכז בשישה מישורים שונים (הסמלים על צלחת הפסח...נסביר בהמשך).

שלב שלב, מתקדמים בקריאת ההגדה עם סיפור יציאת מצרים ותוך כדי זה, כשכל אחד קורא קטע בתורו, אנחנו עושים מחשבה...מתחילים מ"מה רע" במצב הקיים, אם אנחנו לא מספיק מאושרים או מקדישים מאמץ רב על תפל (מצב "עבדות במצרים") להכנה ליציאה לדרך לשינוי (יציאת מצרים) אל המצב הרצוי – בני חורין לאחר השגת הטוב שמגיע לנו בחיים. כך, שההגדה של פסח היא למעשה חיבור שמדבר על פנימיותנו. התייחסות נכונה לחג, מובילה אותנו לגלות שסדר פסח הוא למעשה נוסחה עתיקה לעשיית סדר בחיים היומיומיים שלנו. כיף.

אגב, מצרים היא לא רק מדינה, אלא גם מצב בחיים. שצר לנו. לא מספיק טוב. מצב של לחץ. צרה. כמו שכולנו היינו תקועים בבית בגלל הקורונה. היציאה מהמצב הזה שקולה ליציאת מצריים ועלינו להשתמש באותם כלים רוחניים שמוזכרים בהגדה. אם ע"י מושיע חיצוני (משה) או בכוחנו הפנימי...

כיום, בעידן המודעות הגבוהה, היציאה מעבדות מצרים קרובה מתמיד ובידינו ההזדמנות לזרז אותה. כשנצא לחופשי תתגלה בפנינו דרך חדשה לחיות את החיים. יהיו אלה חיים של איחוד ואהבת אחים, חיים של שלום ושלווה בכל הרמות: ברמה האישית, המקצועית, החברתית ובמיוחד הזוגית והמשפחתית.

שמות החג:

החג נקרא חג החירות (חופש), וגם חג החרו"ת (ראשי תיבות ארבעת הבנים – חכם, רשע, וזה שאינו יודע...ותם), חג האביב (החיבור לטבע ולמתנותיו) וכמובן "פסח" על שם הדילוג "שפסח" מלאך המוות על דלתות בני ישראל בזמן מכת בכורות.

מכאן גם "קורבן הפסח" שהיה עד חורבן בית המקדש (לפני 1950 שנה) מרכז החג ומועלה בתודה בבית המקדש בשם העם לאלוהים ("זבח הפסח").

כיום, המשמעות של החג מעט אחרת, כי בית המקדש איננו, ואיתו נעלם עקרון "הקורבן מכפר על החטא" או "כפרת עוונותינו דרך הקרבת קורבנות" – כבר אינו קיים.

בסדר פסח, שולחן האוכל מחליף את המזבח של בית המקדש, והבית שלנו – את בית המקדש עצמו.

הקערה של פסח, מסמלת את הדרך שלנו אל האושר והאיזון בחיים שלנו דרך 7 סמלים - המצות במרכז וששת הדברים שמסביב (חרוסת, ביצה, מרור, כרפס, זרוע וחזרת). כלומר הדרך אל האושר שלנו, עוברת דרך **איזונים פנימיים של התכונות שלנו, בשישה מישורים שונים.**

שש נקודות למחשבה, שישה תיקונים. כל אחד והתיקונים שלו כמובן...

ששת מישורי התיקון שמיוצגים בקערה, נקראים בקבלה "ספירות", או בתרבויות אחרות "מרכזי אנרגיה" קוסמיים ובגוף שלנו (נקראים גם מרידיאנים, או צ'אקרות) ונמצאים גם בדף האחרון של ההגדה, תביתו. זה כמו מין עץ שכזה.. נסביר בהמשך.

לפי המודל הקבלי, אנחנו משולים לכלי (אבל עם חורים שצריך לתקן), שמשתוקק לקבל מהבורא את התענוג, שמשול לאור הנצחי, אבל לא יכול בגלל שהוא מלא חורים שמרוקנים את האור שנמזג פנימה... בגלל זה נדרשים תיקונים...

אחרי התיקון של החורים **שאותו מסמלת המצה**, האדם מוכן עתה לקבל את האור האינסופי והנצחי, השפע העליון, התענוג, שהבורא רוצה להעניק לנברא. וחי חיים מאושרים. מאוזנים.

עשר מכות מצרים

ביערתם את החמץ? הבית נקי? השולחן לבוש בלבן? הגיע הזמן להתחיל את הטקס...
הבה נתחיל ונצא למסע בזמן... אל הדרך לתוכנו... קדימה!

קִדְשׁ

מוזג כוס ראשון, נעמד, נוטלו בשתי ידי, מעבירו ליד ימינו ואומר בקול רם:

הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות כוס ראשון מארבע כוסות, לשם יחוד קידושא בריך
הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל.
אם הסדר חל ביום שישי בערב ממשיך מכאן (קידוש):

בלחש - ויהי ערב ויהי בקר:

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו
אשר עשה: וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה:
ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו
אשר ברא אלהים לעשות:

סברי מרנן ורפנן ורבותי:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:
ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו
מכל לשון וקדשנו במצותיו. ותתן לנו יהוה אלהינו באהבה (לשבת
שבתות למנוחה ו)מועדים שמחה. חגים וזמנים לששון. את יום
(לשבת השבת הנה ואת יום): חג המצות הנה. זמן חרותנו (לשבת באהבה)
מקרא קדש זכר ליציאת מצרים. כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל
העמים. (לשבת ושב) ומועדי קדשך (לשבת באהבה וברצון) בשמחה
ובששון הנחלתנו: ברוך אתה יהוה מקדש (לשבת השבת ו) ישראל
והזמנים:

אם חל הסדר במוצאי שבת מקדשין לפי סדר יקנה"ז, דהיינו יין
(פרי הגפן), הדלקת נר הבדלה וקוראים:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. בורא מאורי האש: ברוך אתה
יהוה אלהינו מלך העולם. המבדיל בין קדש לחול. בין אור לחשך. בין
ישראל לעמים. בין יום השביעי לששת ימי המעשה. בין קדשת שבת
לקדשת יום טוב הבדלת. ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת.
הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדשתך: ברוך אתה יהוה המבדיל בין
קדש לקדש:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה:

שותים בהסבת שמאל (ראה הסבר משמאל =

הסברים ובאורים

ארבע כוסות, מתי שותים (מתי שרוצים, אבל לפחות ב):

ראשונה – עכשיו, בסיום הקידוש.
שנייה – בסיום ההגדה – ממש לפני הסעודה
שלישית – בסיום ברכת המזון – אחרי הסעודה
רביעית – בסיום הסדר, לפני "אחד אלוהינו" המספר 4 יחזור על עצמו סמלית כמה
פעמים בסדר פסח.

ארבע כוסות כנגד ארבעה בנים, ארבעה יסודות בסיס מהם עשוי העולם וגוף האדם
(אדמה-רגליים, אש-ראש, מים-בטן ורוח-בית החזה), ארבעה כיווני אוויר (צפון, דרום,
מזרח ומערב) ארבע אמהות של עמנו (בשיר "אחד מי ידע") ועוד.
בנומרוLOGיה 4 מסמל עבודה קשה ואת החומר עצמו, כלומר אדם רוחני שקשה לו
להשתחרר מכבלי החומר...מזכיר משהו?

קידוש:

השורש הרוחני של המילה "ק.ד.ש" הוא להפריד לטובה. לרומם.
כמו שאנחנו מכריזים מתחת לחופה "הרי את מקודשת ליי" כלומר מכל נשות העולם –
רק את שלי ורק כך בחרתי. כך גם אנחנו מפרידים בקידוש בין 6 ימי העבודה ליום
המנוחה שלנו – יום שבת. לכן, הטקס בו אנו מפרידים בין ימי החול (שאינו מיוחד,
כמו החול על שפת הים) ליום קודש נקרא: "קידוש".

אמירה, הגדה, למה מקדשים דווקא בדיבור?

מעניין לשים לב, שביהדות מייחסים כוח עצום לדיבור. לא סתם אנחנו אומרים "חיים
ומוות ביד הלשון" והרי בכלל אין לה יד...אז זהו שיש. ובכוח הלשון לברוא (אלוהים
ברא את העולם בעשר אמירות שהתגשמו, לא במעשה פיזי) ובכוח הלשון גם לקלקל...
כמו בריבים... בכלל עניין הדיבור, הוא עניין קריטי בסדר פסח. ובחיים בכלל.
"דיבור מתוקן", או הקפדה על לשון צחה ונעימה, "מפיצת טוב לסביבה" הוא בסיס
לחיים מאושרים חברתית. בזוגיות, במשפחה וכמובן עם הילדים, להם אנחנו משמשים
דוגמא. תיקון הדיבור זו עבודה קשה, אבל מאפשרת "בחירה" ולא "בחירה"...

הסבת שמאל:

הסבת שמאל: הכוונה היא שתיה או אכילה תוך הישענות על היד השמאלית על כרית
או ממש חצי-שוכבים על צד שמאל...זהו מנהג אצילים קדום שמסמל אכילה בנחת,
לעומת אכילה בעמידה כמי שממהר לעבודה. הסבה היא אכילת "בעל הבית" שיש לו
את "כל הזמן שבעולם"...חשוב להתחבר לרוח הנחת הזו בזמן הסדר ולא למהר... אגב,
בקבלה, שמאל מסמל את האגו שבנו, את האהבה העצמית בעוד שימין מסמל את
אהבת הזולת. המנהג להישען על צד שמאל מרמז על מעמדנו החדש כאדונים
לעצמנו ולא עבדים לאגו...

הסברים ובאורים

מיקומה של "נצח" היא על קו ימין מתחת לספירת החסד ובשל כך מייצגת יישום גשמי (צעדים מעשיים) של רצון לתת בלי גבול.

היא מייצגת את הפן הזכרי שנמצא בכולנו (בגברים הוא יותר משמעותי אך קיים גם בנשים) שתפקידו להפרות תהליכים יצירתיים כדי שיוכלו להתגשם.

כרפס: ירק. מסמל את תיקון האדמה. גאיה. מברכים על הכרפס לפני(!)

הלחם כדי ליצור שינוי...שכן אחרת לא נשאל "מה נשתנה?" (בד"כ מברכים על הלחם ראשון - "המוציא לחם מן הארץ" וזה כנגד כל המזונות שעל השולחן). בזוגיות כרפס מסמל את תיקון הפה. שליטה על הדיבור היוצא החוצה – ראשי תיבות "כלל ראשון פה סגור", כלומר לא לריב על מה שלא עקרוני ממש (ולא אגו). בפסח חשוב להקפיד על דיבור מתוקן – להשתדל לא לרכל ורק להחמיא לזולת (קשה...). בקבלה - כרפס שייך לספירת הוד וקשור לאהרון הכהן.

מיקומה של ספירת הוד הוא על קו שמאל מתחת לספירת הגבורה והיא מייצגת יישום גשמי (צעדים מעשיים) של מחשבות תוך שימת דגש על שיקולי עלות-תועלת. מייצגת את הפן הנשי שנמצא בכולנו (בנשים הוא יותר משמעותי אך קיים גם בגברים). אחראית על הצד השמאלי של המוח, המייצג את הצד הלוגי באדם ושולט על צד ימין של הגוף שלנו.

חזרת: חוזרים על אותם טעויות...אלה שצריכים 10 מכות כדי לשחרר..

ולפעמים גם זה לא מספיק. בקבלה - חזרת שייכת לספירת יסוד וקשורה ליוסף הצדיק. מיקומה בקו האמצע מתחת לספירת תפארת. בספירת יסוד נאגרים כל תכונות השפע האלוהי המגיע, כמו מן משמיים, מהספירות העליונות.

תכליתה של ספירת יסוד היא להטמיע בנו את הרצון לחיות ולספוג את הנאות החיים.

היא מייצגת את עיקרון המחשבה הפתוחה ואת המימד התחושת.

מכאן היא משפיעה על חיי האישיות שלנו, נוכחות הזכר ופתיחות הנקבה.

התגשמות הפוטנציאל שנמצא בה - יוצר את חומרי הגלם מהם בנוי עולמנו היומיומי.

מצה: הא לחמא עניא ("לחם עניים") מסמלת את התיקון. תיקון האגו והתמקדות

באמת. מסמלת "צייד אושר" של רגעי נחת קטנים ופשוטים.

האדרת הפשוט והרגע התמים. המצה מוגדרת כלחם עוני (לחמא עניא) משום שהיא

מרמזת על תחושת הריקנות הרוחנית במצבנו הנוכחי, למרות השפע החומרי.

עני לפי הקבלה הוא "עני בדעת", קרי מי שמרגיש שיש לו הכל ובכל-זאת משהו חסר.

מכאן ועד לתחילת התהליך של יציאה ממצרים הדרך קצרה.

אכילת המצה מסמלת את הנכונות לתיקון.

הסברים ובאורים

מרים את צלחת פסח, מראה לכולם ומסביר על סמליה:

זרוע נטויה: "ויוציאנו בזרוע נטויה"...מסמלת כוח ונחישות המונעים בכוח האהבה, גם לביצוע שינויים פנימיים בנו. בקבלה - זרוע שייכת ל"ספירת חסד" (ראו שרטוט בדף 13) וקשורה לאברהם אבינו.

ספירת החסד היא רצון לתת ללא סייגים ותנאים. כמו מאלוהים, אלינו הברואים. היא מייצגת את הנתינה ללא גבולות, את האדם הטוב המלא בגמילות חסדים. מייצגת באופן מובהק את הרוחניות והמיסטיקה.

ביצה: מסמלת אינסוף ולכן גם קשורה למנהגי אבלות ותחייה. מסמלת את השינוי מבפנים. את העובדה שזרע לכל שינוי מתחיל ברצון פנימי. כמו שאפרוח בוקע מבפנים הביצה – החוצה. בקבלה - ביצה שייכת לספירת גבורה וקשורה ליצחק אבינו. ספירת הגבורה מוצבת מול ספירת החסד ותפקידה לאזן את הנתינה "המוגזמת" היוצאים מהחסד (הזרוע הנטויה). הגבורה מייצגת את הראיה המעשית מתוך חסכנות ובכך מאזנת בין נתינה ובין קבלה. בעוד שספירת החסד נותנת ללא גבולות ספירת הגבורה שואלת "למה כ"כ הרבה?"

מה ייצא לי מזה?!" מצד שני, בקיצוניות וללא יצר-הנתינה של חסד, הגבורה עלולה להיות שלילית מאד. כך שמי שאינו יידע לאזן עצמו בין החסד לגבורה יימצא במצב תמידי של קשיים ותסכולים בנתינה... כמו "קמצנות רגשית".

מרור כורך: מסמל שהצל כרוך באור. שאין טוב בלי רע. ברוחניות המרור מקביל לבחירת "מה לתקן בי עכשיו?" כי אי אפשר לתקן הכל בבת אחת. מסמל גם את האהבה העצמית כ"שלם לא מושלם". בקבלה - מרור שייך לספירת תפארת וקשור ליעקב אבינו. ספירת תפארת נמצאת מתחת לחסד וגבורה בעמוד האמצעי.

תפארת מקשרת בין הכוחות המנוגדים שבספירות חסד וגבורה ותפקידה ליצור הרמוניה עדינה בין דין ורחמים, נתינה וקבלה. היא משמשת מאזניים בין הזכריות (ימין) לנקביות (שמאל), בין הסוער לשקט. המיקום של תפארת יוצר תנועה של סגול (הניקוד) ומכאן - הכינוי של עם ישראל כ"עם סגולה", כלומר היודע למצוא את דרך האמצע. הפשרה. "להסתדר".

חרוסת:

חרוסת היא הבוץ בו אנו שקועים רוחנית וגשמית. שימו לב שאם מוציאים את האות "ס" (כמו - סבל) נשארים עם חרות...

בקבלה - חרוסת שייכת לספירת נצח וקשורה למשה רבנו.

הטבירים ובאורים

למה טבילה במי מלח?

הסיבה לטבילה במי מלח היא לא רק לשם הטעם שבפה אלא גם מסיבות רוחניות...

- להזכיר לנו את מי המלח אותם חצו בני ישראל בדרך לגאולה
- לסמל את המאמץ שדרוש לעשות כדי להיגאל (כי לכאורה יכלו לטבול במים מתוקים... וכאן צריך להתגבר על טעם המלח)
- יש המסתכלים על הביטוי עצמו ורואים בו שאלה "מי מלח?" כלומר "מי מוכן להיות יורד ים" או לצאת לדרך לגאולה ללא שאלות וללא ידיעה מה יהיה... מתוך אמונה שלימה והישענות על כוחו שלו וכוח הקדוש ברוך הוא לגאול אותו מהצרה (מצרים הפרטי שלו).

למה "יחץ"?

עוד ביטוי מעניין. המילה "יחץ" הרי באה מהמילה "חצי" כלומר שני חלקים שווים. לכאורה, נדמה שמנהל הטקס מתבקש לחצות את המצה לשני חלקים שווים. אך כל מי שהחזיק פעם מצה בידו יודע היטב שעוד לא נולד האיש שיצליח לחצות אותה לשני חלקים שווים בדיוק. רק בערך.

מכאן אנו למדים ש"העיקר הכוונה" ושחיים בקיצונות, לא יניבו אושר והצלחה כלל. רק דרך הפרשה בין שני הפכים כמו למשל פזרנות מול קמצנות, אגואיסטיות מול אלטרואיסטיות וכו'. אנו נקראים להתבוננות וניתוח כל מצב בחיים ובחירה מושכלת(!) בדרך הפעולה, לא תגובה רגשית לא מתוכננת.

הא לחמא עניא - הוא לחם עוני

די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים - שאכלו אבותינו בארץ מצרים.
 כל-דכפין ייתי ויכול, כל-דצריך ייתי ויפסח - כל הרעב יכנס ויאכל, כל יהודי מוזמן לחגוג אתנו פסח
 השתא הקא, לשנה הבאה בארעא דישראל - ברכה מיוחדת ליהודי הגולה -
 לשנה הבאה בארץ ישראל
 השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין - ברכה ליהודי ישראל שעוד לא השתחררו מכבלי הגולה...

יִרְחָץ

מביאים לבעל הבית מים ונוטל ידיו, אך אינו מברך "על נטילת ידיים"

כִּרְפָּס

נוטל מן הכרפס פחות מכזית, טובלו במי מלח או בחומץ ומברך (מתכון לפטור בברכה זו גם את המרור)

כָּרוֹךְ אֶתְּהָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָאָדָמָה

אוכל בלי הסבה ונותן למסובים

יִחַץ

מחלק את המצה האמצעית לשני חלקים, עוטף את החלק הגדול במפית ומציפיו לאפיקומן, ומחזיר את החלק הקטן לבין שתי המצות השלמות (שקיים מצוות אפיקומן), אחר כך מכסה אותן חזרה ומתחיל לומר את ההגדה בשמחה ובקול רם:

מְגִיד

מגביה את הקערה עם המצות, מראה בידו לכולם על המצה הפרוסה שבין שתי השלמות ומתחיל לומר את ההגדה בשמחה ובקול רם.
 הנני מוכן ומזומן לקיים המצווה לספר ביציאת מצרים, לָשֵׁם יְחֻד קוֹדֶשׁא פְּרִיף הוּא וּשְׂכִינְתָּיה עַל יְדֵי הָהוּא טָמִיר וְנִעְלָם פָּשָׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְיֵהִי נֹעֵם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ פִּוְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ פִּוְנָהוּ.

הָא לַחְמָא עֲנִיא

דִּי אָכְלוּ אֲבֹהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם.
 כָּל-דְּכָפִין יִיְתִי וְיִכּוֹל, כָּל-דְּצָרִיךְ יִיְתִי וְיִפְסַח.
 הִשְׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל.
 הִשְׁתָּא עֲבָדִי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין.

השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין.

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

שֶׁבֶּכַל הַלֵּילֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ וּמִצָּה,

הַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ מִצָּה.

שֶׁבֶּכַל הַלֵּילֹת אָנוּ אוֹכְלִין שָׂאֵר יִרְקוֹת,

הַלֵּילָה הַזֶּה מְרוֹר.

שֶׁבֶּכַל הַלֵּילֹת אֵין אָנוּ מְטַבִּילִין אֶפְּסֵי פֶּעַם אַחַת,

הַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְּעָמִים.

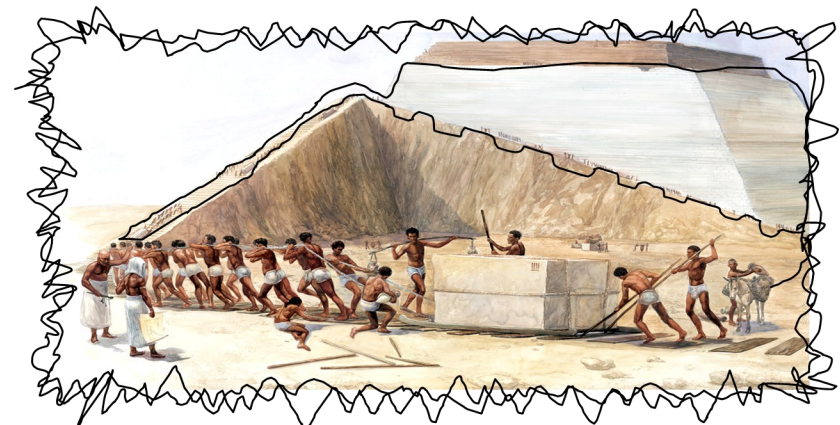
שֶׁבֶּכַל הַלֵּילֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבֵין וּבֵין מְסוּבִין,

הַלֵּילָה הַזֶּה כּוֹלְנוּ מְסוּבִין.

מגלה את המצות ואומר:

עֲבָדִים

הֵיינו לַפְּרָעָה בְּמִצְרַיִם, וְיוֹצִיאֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ מִשֶּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְעֵ נְטוּיָה וְאֵלֹהֵי לֹא הוֹצִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, הָרִי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ מִשְׁעֲבָדִים הֵיינו לַפְּרָעָה בְּמִצְרַיִם, וְאֶפְּסֵי כָּלֵנוּ חֲכָמִים כָּלֵנוּ נְבוֹנִים כָּלֵנוּ זְקֵנִים כָּלֵנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה, מִצָּוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, וְכָל הַמִּרְבֵּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הָרִי זֶה מִשְׁבַּח:

על מרור, חמץ, עבדות וחשיבותם בחיים:

אנחנו עבדים להמון דברים, פנימיים וחיצוניים כמו כסף, תארים, מעמד חברתי, כוח והשפעה, דימוי גוף, עבודה ועוד.

אף אחד מאלה לא גורם אושר לטווח הארוך. אושר מבוסס על בחירה חופשית. כולנו היינו רוצים להיות חופשיים לבחור-כל-בוקר-מחדש בקריירה שאנחנו אוהבים, שפע פרנסה ללא מאמץ, בזוגיות הרמונית ובבריאות מושלמת...

אבל איך מגיעים לזה? משהו עוצר אותנו.

זה האגו שלנו, שמצדיק את העבדות-מרצון ואפילו נותן לנו תירוץ נהדרים למה לא לצאת לדרך... למה לא לעשות את הצעד הראשון לקראת יציאת מצרים.

האגו הזה, הלו הוא(!) החמץ שיש לבער (קל לבער מהארונות - יותר מאתגר מבתוכנו...) וחייבים לבער אותו, כי הוא דווקא משרת את האויב - פרעה (אותיות "עורף") המפריד בין השכל והלב, הרצוי והמצוי.

המרור, הוא הכוח הפנימי שלנו נגד עצמנו. ההתגברות (גם מלשון "גבר גבר" וגם מלשון "התגברות") על העצלנות לשנות או "יציאה מאזור הנוחות". האמת היא, שבלי שיהיה ממש מר לא נתחיל לזוז. כל שינוי מתחיל מהתגברות על קושי.

תשאלו מרימי משקולות. המרור, משקף את הקריעה בין הרצון להישאר במיטה החמה לבין לקום לעשות כושר. האיוון בין הזכרי והנקבי בתוכנו. בין הסוער לשקט. בלי המרור קשה לתקן התנהגויות וכמעט אי אפשר לצאת לדרך למדבר ובסופו של דבר למצוא את ה"אפיקומן" המתוק...

נקודה חשובה נוספת, היא שההגדה מעלה על נס את העיקרון ש"אין אדם יכול להוציא את עצמו מהכלא" או לגאול את עצמו לבד ללא עזרה חיצונית. אצל כל אחד, לרוב אחרי המון מכות, מגיע יום בו נמאס לו והוא קורא לעזרה או מגייס כוחות פנימיים (משה) שיסייעו לו לבקוע את הים, ולצאת לדרך חדשה.

וכי מי אוהב לבקש עזרה? כולנו מעדיפים להיות חזקים ולעזור לאחרים. אך לפעמים אין ברירה. זה לימוד כ"כ חשוב שיש צרות שמגיעות אלינו רק כדי שנלמד לבקש עזרה, כדי לצאת מהן...

לפעמים צריך ללמוד להישען על אחרים ולהרים דגל "אני זקוק לעזרה".

או "מה נשתנה?" או "מה נשנה עד פסח הבא?"

שנעשה את הצעדים הנכונים כדי שנפגש פה בדיוק עוד שנה,

יותר חכמים, פחות תמימים, יותר מאושרים, אחרי בחירות מודעות יותר,

ומדויקות לנו הרבה יותר...ב"ה.

מעשה מרתק זה, מספר על חמישה רבנים, כולם מתלמידי יוחנן בן זכאי ותלמידיהם - אליעזר ויהושע המבוגרים, ואלעזר, עקיבא וטרפון הצעירים. המעשה לוקח אותנו למסע בזמן, כ-1860 שנים אחורה... המעשה התרחש כמאה שנה אחרי חורבן בית שני בתקופת התנאים. תקופת התנאים (חכמים) היתה במשך 160 שנים מתקופת בית הלל ושמאי עד רבי יהודה הנשיא, כולל חורבן בית המקדש השני ומרד בר כוכבא. זו תקופת יצירת המשנה - כתיבת התורה שבעל פה. אחריה התחילה תקופה האמוראים - יצירת הגמרא.

במעשה שלפנינו, מסופר על סדר פסח בנוכחות האישים המופלאים הנ"ל ואחד מתלמידיהם שהיה התנא שמעון בן זומא. הוא היה ידוע בלמדנותו ובקיאותו המופלאה ובעיקר ביכולתו לחבר בין ההלכה והמנהגים היומיים לבין הפסוקים שבתורה.

בסיפור שלפנינו, ישבו חמשת הרבנים וחלק מתלמידיהם וערכו סדר פסח בחשאי (היה זה בזמן קיסר רומי אדריאנוס, מדכא מרד בר כוכבא, שאסר על לימוד תורה).

הסדר היה כה מרתק (עם כאלה נוכחים, מה הפלא?!), שתלמידיהם, ששמרו עליהם מחוץ, באו להודיע להם שעבר הלילה ועלתה השמש והגיע הזמן להתפלל שחרית...

המעשה מביא את דברי רבי אלעזר בן עזריה (מחדש "פיקוח נפש דוחה שבת"), שמונה לנשיא הסנהדרין בגיל 18 ולמרות גילו הצעיר גדלו לו שערות לבנות בזקנו (מכאן: "הרי אני כבן 70 שנה") שמחמיא לבן זומא, על פרשנותו את המילים "כל ימי חייד" כהוראה ללמוד את יציאת מצרים לא רק בשעות היום אלא גם בלילה (מכאן "כל").

מוסיף הכתוב, שיש חכמים שמפרשים גם את "כל ימי חייד" ש"ימי חייד" זה החיים "הרגילים" ו"כל" זה המאמץ הנוסף להביא לגאולת הכלל והפרט, כלומר לקרב את בוא המשיח.

בן זומא, הותיר לנו עוד חכמה מעניינת שהיא בסיס מודרני ללימוד נימוסים, שליטה רגשית וחיי אושר חברתיים: (מתוך מסכת אבות ד', א'):

- **איזהו חכם?** הלומד מכל אדם... ("מכל מלמדי השכלתי" תהילים קי"ט, צ"ט)
- **איזהו גיבור?** הכובש את יצרו... ("טוב ארך אפיים מגיבור ומושל ברוחו, מלכוד עיר" משלי ט"ו, ט"ז)
- **איזהו עשיר?** השמח בחלקו... ("יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך", "אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא" תהילים קכ"ח, ב')
- **איזהו מכובד?** המכבד את הבריות ("כי מכבדי אכבד ובוזי יקלוי" שמואל א', ב', ל')

מעשה

ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית:

אמר רבי אלעזר בן עזריה, הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות, עד שדרשה בן זומא, שנאמר למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך, ימי חייך הימים, כל ימי חייך הלילות, וחכמים אומרים ימי חייך העולם הזה, כל ימי חייך להביא לימות המשיח:

הסברים ובאורים

ארבעת הבנים הוא אחד המשלים החשובים שבהגדה: **השאלות:**

המצווה לספר ביציאת מצרים מוזכרת בתורה ארבע פעמים. המשל מבוסס על ארבעה פסוקים אלה. חז"ל התאימו לכל פסוק את אופי הבן המתאים לפסוק, המנוסח כשאלה:

1. "כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדת והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם" (דברים כ', ו') מיוחס לבן החכם.
2. "והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבדה הזאת לכם" (שמות יב', כו') **מיוחס לבן הרשע**
3. "והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת" (שמות י"ג יד') **מיוחס לבן התמים**
4. "הגדת לבנך ביום ההוא לאמר" (שמות י"ג, ח') **מיוחס לבן שאינו יודע לשאול**

התשובות:

הבן החכם, שמכיר בכוחו של ה' ורק מתעניין במנהגים עצמם, נענה בהסבר הלכות הפסח ובמקרה הזה לגבי ההפטרה "אין מפטירין" שהיא המשנה האחרונה במסכת פסחים.

ל-**בן הרשע**, עונים תשובה שמטרתה להקהות (ההיפך מחדות) את שיניו ולהסביר לו את ההבדל בין "עוצם ידו לעוצם ידי" כלומר את העובדה שה' הוציא אותנו משם דרך נס ולא אנחנו בעצמנו בכוחנו. לבד לא היינו מצליחים.

הבן התם, מקבל את התשובה הממצה – הכל בזכות ה', תלמד להאמין ולהישען על ה', בייחוד בזמן צרה.

לגבי **מי שאינו יודע לשאול**, מצווים חז"ל להסביר לו מה קרה בהיסטוריה, כדי שידע וילמד לשאול.

בחיי היומיום, ניתן להשוות את ארבעת הבנים לארבעה סוגי התנהגות הקיימים בכולנו, הדורשים תיקון: חכם – הפועל רק עם השכל ומתקשה לשחרר את הרגש רשע – שנהנה לשלוט וצרכיו באים לפני כולם תם – שלא מבין מה קורה ופעמים רבות מנוצל בגלל טוב ליבו המופרז שאינו יודע לשאול – הנשען רק על המזל או הגורל ואינו פועל לתיקון המציאות שלו.

ברוך המקום ברוך הוא, ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, ברוך הוא, כנגד ארבעה בנים דברה תורה, אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול:

חכם

מה הוא אומר, מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם, ואף אתה אמור לו בהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח, אפיקומן:

רשע

מה הוא אומר, מה העבודה הזאת לכם, לכם ולא לו, ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעקר, ואף אתה הקהה את שניו ואמר לו, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, לי ולא לו, אלו היה שם לא היה נגאל:

תם

מה הוא אומר, מה זאת, ואמרת אליו בחוץ יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים:

ושאינו יודע לשאול

את פתח לו, שנאמר, והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים:

יכול מראש חדש

אי ביום ההוא יכול מבעוד יום, תלמוד לומר בעבור זה, בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך:

לכאורה, לפנינו 3 קטעים שלא ברור למה הם נמצאים בהגדה. אבל רק לכאורה.

הקטע הראשון "מתחילה" הוא מספר יהושוע, הפרק האחרון (כ"ד) בו אוסף יהושוע את העם לפני מותו, להשביע אותו בהליכה בדרכי ה' והתרחקות מעבודת אלילים.

יהושוע נואם לעם לפני מותו בגיל 110, אחרי שהוא סיים את תפקידו כממשיך-משה, בהנהגתו, הסתיים הכיבוש של הארץ מ-10 העמים שישבו בה וכל שבט התיישב בנחלתו, שמח וטוב לב.

הקשר להגדה הוא שזהו בעצם הסיום (!) של סיפור יציאת מצרים או כמו שאנחנו אוהבים בסרטים – מי שפועל נכון ולא סר מהדרך הנכונה לו, בסוף הכל טוב... יהושוע מזכיר לעם (ולנו) שהעם היהודי (בני ישראל) התחילו מיציאה אחרת לגמרי – היציאה מעבודה זרה אל אמונה בה', כשאברהם יצא מארץ אחת (אור כשדים) והלך אחר האמונה בה' שהבטיח לו את ארץ ישראל, אם יאמין בו ויעשה את אשר הוא מצווה אותו. בדיוק כמו ביציאת מצרים.

יהושוע מחזק את הברית של העם עם ה', כי הוא יודע, שכשנגמרים הניסים הגדולים של המלחמות ומתיישבים לחיי היומיום החקלאיים, שבט שבט בנחלתו, עלולים להישכח מאורעות העבר והעם ישוב לעבוד אלילים, בהשפעת העמים האחרים שהקיפו את הארץ.

הקטע הבא "ברוך" מזכיר לנו את הברית הראשונה עם אברהם, "ברית בין הבתרים" (בראשית ט"ו) בו עבר עמוד אש בין חלקי (בתרים) החיות שאברהם חצה כאות לברית עם ה'. כחלק מההבטחה לאברהם, מספר ה' לאברהם שבעתיד העם שלו יהיה זר בארץ אחרת, יתקע שם 400 שנים (4 דורות) עד שהוא עצמו יוציא אותם משם, בדיוק כמו שהוציא את אברהם ויגאל אותם מסבלם, חזרה אל ארץ ישראל.

לכן ברורה כעת הברכה "והיא שעמדה" שהכוונה היא לידו של ה', עזרתו, ישועתו וכו', שבכל דור ודור (גם בימינו אנו, לצערנו) אנו נמצאים בסכנות שונות וה' (ואנחנו בהשראתו) מציל אותנו מידם. לכאורה, נקודה מעניינת למחשבה היא שאם נפעל נכון, "בדרכו" לא נלך אחרי אלוהים אחרים או "נתחכם", לא נזדקק כלל להצלתו כל פעם מחדש... שנאמר: "פיקח יוצא מצרות שחכם (הרואה את הנולד לפני שנולד) כלל לא נכנס אליהם"...

מתחלה

עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו, שנאמר, ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר ה' אלהי ישראל, בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור, ויעבדו אלהים אחרים, ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען, וארבה את זרעו, ואתן לו את יצחק, ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו, ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו, ויעקב ובניו ירדו מצרים:

פרוך

שומר הבטחתו לישראל, פרוך הוא, שהקדוש פרוך הוא חשב את הקץ, לעשות כמה שאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים, שנאמר, ויאמר לאברהם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדים וענו אתם ארבע מאות שנה, וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול:

מכסה את המצות, מגביה את הכוס ואומר בחגיגות:

**והיא שעמדה לאבותינו ולנו,
שלא אחר בלבד עמד עלינו לכלותנו,
אלא שבכל דור ודור
עומדים עלינו לכלותנו,
והקדוש פרוך הוא
מצילנו מידם:**

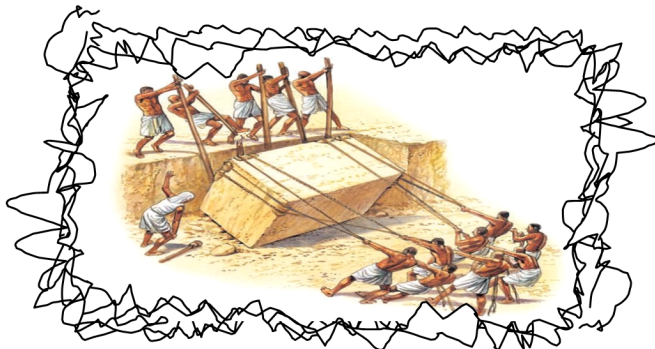
הסברים ובאורים

"צא ולמד" הוא קטע שלא רבים מבינים וראוי לתת עליו את הדעת ולהבינו לעומק.

קצת תמוה, משום שמדוע משווים חז"ל את פרעה הרשע, שאחראי במו ידיו על הרג יהודים (ו'נצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכהו וכל הבת תחיון' – שמות א' כב') ללבן הארמי בן בתואל בנו של נחור, הלו הוא אחיה של רבקה אמנו, ואביהן של רחל אמנו ולאה אמנו, נשות יעקב ואמותיהן של כל שבטי ישראל!?

היש משותף או דמיון בין פרעה ולבן?
ובכן – כן. ואף מסוכן יותר לעמנו. מכיון שלבן היה נראה כידיד, חבר ואי אפשר היה לזהות אותו כאויב שיש להלחם איתו.
הוא השאיר את יעקוב אצלו 20 שנים, 7 עבור לאה ועוד 7 עבור רחל ועוד 6 שנים ל"עסקים" עד שבקושי נחלץ משם יעקוב.
ההתבוללות היא אויב מסוכן אף מהשמדה גלויה, מכיון שאינה "מריחה" כמו אויב" אלא אפילו נדמית כידידה המבקשת את טובתנו. מפני סכנה זו ביקשו חז"ל להזהיר אותנו.

**עלינו להבדיל בין אויב ואוהב, אפילו כשהאויב מתחפש לאוהב...
ויפה שעה אחת קודם!**

צא ולמד - מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל שנאמר:
ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול עצום ורב;

וירד מצרימה - אנוס על פי הדבור: ויגר שם - מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע במצרים אלא לגור שם, שנאמר, ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך כי כבד הרעב בארץ כנען, ועתה ישובו נא עבדיך בארץ גשן;

במתי מעט - כמה שנאמר, בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה ועתה שמך ה' אלהיך ככוכבי השמים לרוב: ויהי שם לגוי - מלמד שהיו ישראל מצינים שם: גדול עצום - כמה שנאמר, ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם;
ורב - כמה שנאמר, רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים שדים נכוננו וישערך צמח ואת ערום ועריה;
ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך,

ואומר לך בדמך חיי ואומר לך בדמך חיי:

וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה:

וירעו אתנו המצרים - כמה שנאמר, הבה נתחכמה לו פן ירבה ויהיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ;

ויענונו - כמה שנאמר, וישימו עליו שרי מסים למען ענותו בסבלותם ויבן ערי מסכנות לפרעה את פתם ואת רעמסס;

ויתנו עלינו עבודה קשה - כמה שנאמר, ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך;

וַנַּצַּעַק אֱלֹהֵי ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קִלְנוֹ

וַיִּרְא אֶת עֲנִינוֹ וְאֶת עֲמָלָנוּ וְאֶת לַחֲצֵנוּ:

וַנַּצַּעַק אֱלֹהֵי ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ - כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר, וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבָדָה וַיִּזְעְקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבָדָה:

וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קִלְנוֹ - כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר, וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבֹרָהֶם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב:
וַיִּרְא אֶת עֲנִינוֹ - זוֹ פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ, כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר, וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹהִים:

וְאֶת עֲמָלָנוּ - אֵלּוּ הַבָּנִים, כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר, כָּל הַבֶּן הַיָּלֹד הַיֵּאֲרָה תִּשְׁלִיכֻהוּ וְכָל הַבֵּת תַּחֲיוּן:

וְאֶת לַחֲצֵנוּ - זוֹ הַדָּחַק, כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר, וְגַם רִאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אוֹתָם:

וַיּוֹצִיאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם, בַּיָּד חֲזָקָה, וּבְזֹרַע נְטוּיָה, וּבִמְרָא גָדוֹל, וּבִאֲתוֹת, וּבִמִּפְתִּים:

וַיּוֹצִיאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם - לֹא עַל יְדֵי מַלְאָךְ, וְלֹא עַל יְדֵי שְׂרָף, וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכֹבוֹדוֹ וּבְעֲצָמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר, וְעַבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הִזָּה וְהַפִּיתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֲשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי ה':

וְעַבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הִזָּה, אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ,
וְהַפִּיתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, אֲנִי וְלֹא שְׂרָף,
וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֲשֶׂה שְׁפָטִים, אֲנִי וְלֹא הַשְּׁלִיחַ,
אֲנִי ה', אֲנִי הוּא וְלֹא אֲחֵר:

בַּיָּד חֲזָקָה - זוֹ הַדָּבָר. כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר, הִנֵּה יָד ה' הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בְּסוּסִים בְּחֲמוּרִים בְּגִמְלִים בְּבָקָר וּבְצֹאן דָּבָר כֶּבֶד מְאֹד:
וּבְזֹרַע נְטוּיָה - זוֹ הַחֶרֶב. כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר, וַחֲרָבוֹ שְׁלֹפָה בַּיָּדוֹ נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלַיִם:

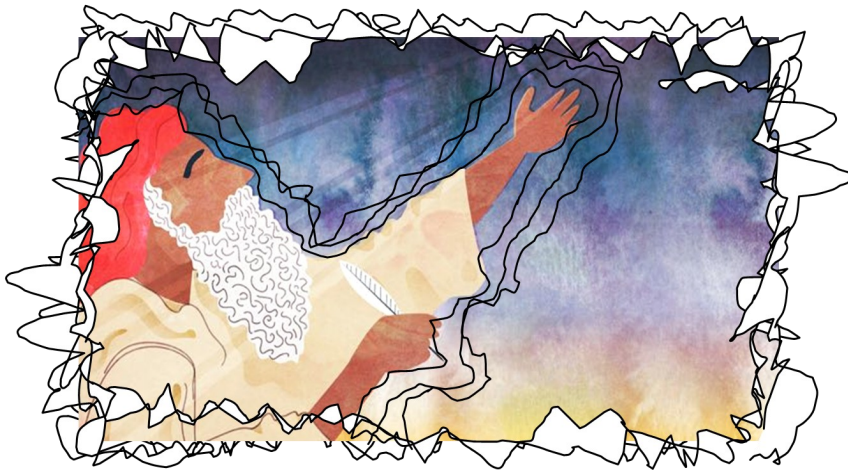
וּבִמְרָא גָדוֹל - זוֹ גְלוּי שְׂכִינָה. כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר, אוֹ הִנֵּסָה אֱלֹהִים לְבָא לִקְחַת לוֹ גּוֹי מִקְרֵב גּוֹי בְּמִסּוֹת בְּאֵתָת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבַיָּד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֻלִּים כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם ה' אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ:

וּבִאֲתוֹת - זֶה הַמָּטָה. כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר, וְאֵת הַמָּטָה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֶת הָאֵתָת:

וּבְמוֹפְתִים - זֶה הַדָּם. כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר, וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ,

דָּם, וָאֵשׁ, וְתַמְרוֹת עֶשְׂן:

דָּבָר אַחֵר, בַּיָּד חֲזָקָה - שְׁתֵּים, וּבְזֹרַע נְטוּיָה - שְׁתֵּים, וּבִמְרָא גָדוֹל - שְׁתֵּים, וּבִאֲתוֹת - שְׁתֵּים, וּבְמוֹפְתִים - שְׁתֵּים:

מדוע מזליפים יין מהכוס החוצה על מכה ומכה גם על:

משום העיקרון של "לא לשמוח לאיד" או "בנפול אויבך אל תשמח" ... גורעים קצת "מכוס שמחתנו" למען שנוכח, שעדיף היה, שהמצרים היו מוותרים מייד ולא "חוטפים את כל המכות" שוודאי לא היו נעימות כלל וכלל...

נקודה למחשבה אחרת, היא שהרבה פעמים אנחנו "מבינים רק בדיעבד" כלומר בראייה לאחור ולא באותו רגע. וחבל...

גם פרעה לא הבין מול מי הוא עומד, אולי זלזל בבנו המאומץ משה (שהרי משה גדל בארמון כבנה של בת פרעה), בגמגומו או בהיסוסו (סה"כ פרעה היה נחשב כאל במצרים וכולם רעדו מפניו) ולא הביט "מעבר" להבין שדבר ה' בפי משה, שהוא רק נציג. שליח.

כך, פרעה גרר את מצרים לסבל נוראי ששיאו היה במוות כל בכורי מצרים, אדם ובהמה, וסה"כ מיליוני קורבנות על התעקשותו המיותרת. לפעמים סוד האושר הוא לשחרר. לוותר. ולנוע הלאה...

נותן בהם סימנים!!!

רבי יהודה שולח לנו משפט קטן עם מסרים גדולים לחיים... אבל קודם הבה נוציא אותו מאלמוניותו ונספר מי זה רבי יהודה -

רבי יהודה בר אלעאי (מוזכר בדרך כלל כרבי יהודה) היה תנא בדור הרביעי של תקופת התנאים (סביב שנת 1270, מאתיים שנים אחרי חורבן הבית השני). מגדולי תלמידיו של רבי עקיבא. מאות(!) ציטוטים מדבריו נזכרו בששה סדרי משנה, והוא החז"ל שפסקיו מוזכרים הכי הרבה פעמים במשנה מכל התנאים האחרים. בילדותו למד אצל רבי טרפון בלוד (טרפון היה אחד מחמשת הלומדים עד אור השחר ... זוכרים?).

מעמדו ההלכתי היה רם, ונאמר עליו שאפילו הרומאים כיבדו את מתינותו וחוכמתו של רבי יהודה והוא כונה "ראש המדברים בכל מקום" - כלומר, ראש המדברים בכל כינוס. עוד מסופר עליו בתלמוד שהיה עני מרוד, צנוע וסובלני ולא ניצל את מעמדו הרם בעיני השלטון לטובות הנאה (בבלי, נדרים מט ב) והמשיך בכך את הקו האישיותי של הלל הזקן.

על אף מסירותו הרבה ללימוד תורה שהפכה לסמל אצל חז"ל, דגל בתפיסה של "לעולם תהא דעתו של האדם מעורבת עם הבריות" ויישם אותה בחייו. בניגוד לתפיסתו של רבי שמעון בר יוחאי שיש להתמסר ללימוד תורה באופן בלבדי, היה בין החכמים שסברו שיש לשלב לימוד תורה עם מלאכה (בבלי, ברכות לה ב), ואף נזף במי שאינו מלמד את בנו מקצוע. עוד מסופר עליו, שהיה נושא על כתפו כד מחרס כאשר היה הולך לבית המדרש והיה אומר "גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה". הוא גר באושא שבגליל וקברו נמצא בדרך מעין זיתים לצפת. (המשך בדף ה"הסברים ובאורים" הבא...)

(מזליפים טיפת יין מן הכוס, עם הזרת, על כל מכה ומכה וכך גם על: דצ"ך עד"ש באח"ב)

אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים. ואלו הן:

דם, צפרדע, פגים, ערוב, דבר, שחין, ברד, ארבה, חשך, מפת בכורות:

רבי יהודה היה נותן בהם סמנים:

דצ"ך עד"ש באח"ב:

רבי יוסי הגלילי אומר מניין אתה אומר שלקו המצרים במצרים עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות. במצרים מה הוא אומר, ויאמר החרטמים אל פרעה אצבע אלהים הוא, ועל הים מה הוא אומר, וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו, כמה לקו באצבע עשר מכות, אומר מעתה במצרים לקו עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות:

רבי אליעזר אומר, מניין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של ארבע מכות. שנאמר, ישלח בם חרון אפו עברה, וזעם, וצרה, משלחת מלאכי רעים. עברה אחת, וזעם שתיים, וצרה שלש, משלחת מלאכי רעים ארבע, אומר מעתה במצרים לקו ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתיים מכות:

(המשך להסבר הקודם...)

מדוע רב כזה גדול וכה חכם, עשה מעשה "כזה פשוט" ולקח את האות הראשונה מכל מכה ו"נתן בהם סימנים?"
מה המסרים החבויים בעניין כה קטן?

נתחיל מהפשוט (פשוט) - כשנותנים למכות ראשי תיבות, קל לזכור את מה שארע ובתקופת חייו של רבי יהודה, קצת אחרי חורבן הבית, היה חשש שתשכח ההיסטוריה והעם יתפזר ויעלם. קל יותר לזכור את המכות עם ראשי תיבות...
אם מתבוננים יותר לעומק, יש פה עניין של הבחנה בסימנים קטנים המרמזים על משהו גדול, או "פענוח רמזים". יש חכמים היודעים להבחין בסכנה טרם הגעתה, או כדברי חכמינו: "אין צורך לשתות את כל היס כדי להבחין אם הוא מלוח... טיפה אחת על הלשון מספיקה..."

ועוד בענייני סימנים - יש שני משפטים מדהימים בשפה היומית בהקשר של זוגיות ומשפחה והם: "מִצָּא אִשָּׁה - מִצָּא טוֹב" (משלי י"ח, כב') וגם: "אִשֶּׁת חַיִל מִי מִצָּא" (משלי ל"א, י'),

ונשאלת השאלה: מה עניין "מצא" לזוגיות מופלאה?
העניין הוא שכשאנחנו מחפשים משהו שאין לנו וקשה למצוא, או שאבד לנו, אנחנו נותנים בו סימנים כדי לזהות שאכן זה(!) הדבר ולא משהו דומה לו...
וכבר הזכרנו בתחילת הערב את עניין ה"קידוש" כהבדלה בין משהו שהוא "מובחר, ורק שלי" ומכאן גם "הרי את מקודשת לי" שבחופה...

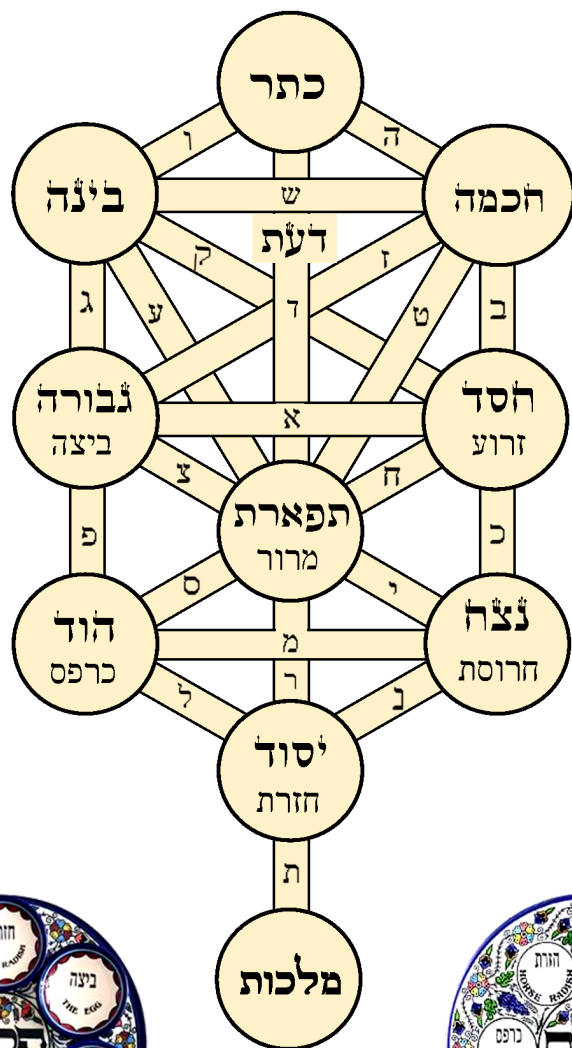
עניין אחרון בהקשר של סימנים, אדם עשיר נמדד מבחוץ, על ידי אחרים, לפי נכסיו ותרומתו לאחרים. אך תחושתו שלו, האישית, היא לפי סימנים קטנים.
כך למשל בזוגיות: "המתבונן ברעייתו וסופר מעלותיה - עשיר. מונה חסרונותיה - עני מרוד" וכך גם בכל עניין ועניין. קידה.

רבי עקיבא אומר, מניין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של חמש מכות. שנאמר, ושלח בם חרון אפו, עברה, וזעם, וצרה, משלחת מלאכי רעים. חרון אפו אחת, עברה שתיים, וזעם שלש, וצרה ארבע, משלחת מלאכי רעים חמש, אמור מעתה, במצרים לקו חמשים מכות, ועל הים לקו חמשים ומאתים מכות:

כִּמְהָ מַעֲלֹת טוֹבוֹת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ:

אלו הוציאנו ממצרים, ולא עשה בהם שפטים.
אלו עשה בהם שפטים, ולא עשה באלהיהם.
אלו עשה באלהיהם, ולא הרג את בכוריהם.
אלו הרג את בכוריהם, ולא נתן לנו את ממונם.
אלו נתן לנו את ממונם, ולא קרע לנו את הים.
אלו קרע לנו את הים, ולא העבירנו בתוכו בחרבה.
אלו העבירנו בתוכו בחרבה, ולא שקע צרינו בתוכו.
אלו שקע צרינו בתוכו, ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה.
אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, ולא האכילנו את המן.
אלו האכילנו את המן, ולא נתן לנו את השבת.
אלו נתן לנו את השבת, ולא קרבנו לפני הר סיני.
אלו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה.
אלו נתן לנו את התורה, ולא הכניסנו לארץ ישראל.
אלו הכניסנו לארץ ישראל, ולא בנה לנו את בית הבחירה.

על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו, שהוציאנו ממצרים, ועשה בהם שפטים, ועשה באלהיהם, ונהרג את בכוריהם, ונתן לנו את ממונם, וקרע לנו את הים, והעבירנו בתוכו בחרבה, ושקע צרינו בתוכו, וספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, והאכילנו את המן, ונתן לנו את השבת, וקרבנו לפני הר סיני, ונתן לנו את התורה, והכניסנו לארץ ישראל, ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עונותינו:

רבן גמליאל היה אומר כל-שלא אמר שלושה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו ואלו הן:

(כולם אומרים בחגיגות את שלושת המילים):

פסח מצה ומרור

פסח שהיו אבותינו אוכלים בזמן שבית המקדש היה קיים על שום מה? על שום שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו במצרים שנאמר: ואמרתם זבח פסח הוא ליהוה אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל ויקד העם וישתחוו:

מגלה את המצות, מגביה את המצות ואומר:

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה?

על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא וגאלם שנאמר: ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם:

מגביה את המרור ואומר:

מרור זה שאנו אוכלים על שום מה?

על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים שנאמר: וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיֵּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּאִילוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם

שְׁנֵאמַר:

וְהַגְדַּת לִבְנֵךְ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעָבוּר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם
לֹא אֶת אֲבוֹתֵינוּ בְּלֶבֶד גָּאֵל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלֵא אִף אוֹתֵנוּ גָאֵל עִמָּהֶם
שְׁנֵאמַר:

וְאוֹתֵנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הֵבִיא אֶתֵּנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
לְאֲבוֹתֵינוּ

מכסה את המצות, מגביה את הכוס ואומר בשמחה ובקול רם:

לְפִיכֶךָ אֲנַחְנוּ חַיִּיבִים

לַהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבַּח

לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדָּר

לְבַרֵּךְ לְעַלֶּה וּלְקַלֵּס

לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ

אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלּוּ

הוֹצִיאָנוּ מֵעַבְדוֹת לְחֵירוֹת

מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה

מֵאֵבֶל לַיּוֹם טוֹב

וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל

וּמִשְׁעָבוֹד לְגֵאוּלָּה

וְנֵאמַר לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה הַלְלוּיָהּ

מניח את הכוס, מגלה את המצות ואומר בשמחה ובקול רם:

הַלְלוּיָהּ הִלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה. הִלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה:

יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבוֹרָךְ. מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

מִמְזֻרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ. מִהִלָּל שֵׁם יְהוָה:

רֵם עַל כָּל גּוֹיִם יְהוָה. עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ:

מִי כִּיהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיהִי לְשִׁבְתָּ:

הַמְּשִׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

מְקִימֵי מַעַפָּר דָּל. מַאֲשֵׁפֶת יָרִים אֲבִיוֹן:

לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים. עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ:

מוֹשִׁיבֵי עֶקְרֶת הַבַּיִת. אִם הַבָּנִים שִׁמְחָה. הַלְלוּיָהּ:

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם.

בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לוֹעֵז:

הִיְתָה יְהוּדָה לְקֹדֶשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלוֹתָיו:

הַיָּם רָאָה וַיִּנָּס. הַיַּרְדֵּן יָסַב לְאַחֹר:

הַהָרִים רָקְדוּ כְּאִילִים. גְּבְעוֹת כְּבָנֵי צֹאן:

מִה לָךְ הַיָּם כִּי תִנוּס. הַיַּרְדֵּן תִּסָּב לְאַחֹר:

הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאִילִים. גְּבְעוֹת כְּבָנֵי צֹאן:

מִלִּפְנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי אָרֶץ. מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב:

הַהֶפְכִי הַצּוֹר אָגָם מַיִם. חֲלָמִישׁ לְמַעֲיָנוּ מַיִם:

מכסה את המצות, מגביה את הכוס ואומר בשמחה ובקול רם:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם

אֲשֶׁר גָּאֵלָנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם

וְהַגִּיעָנוּ הַלִּילָה הַזֶּה לְאָכֹל בּוֹ מִצָּה וּמְרוֹר

כֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

יַגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרִים הַבָּאִים לְקִרְאָתֵנוּ לְשָׁלוֹם

שְׂמֵחִים כְּבִנְיָן עֵירֶךְ וְשָׂשִׁים בְּעַבְדוֹתֶיךָ

וְנֵאכֹל שֵׁם מִן הַזִּבְחִים וּמִן הַפִּסְחִים

אֲשֶׁר יַגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחֶךָ לְרִצּוֹן

וְנוֹדֶה לָךְ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלָּתֵנוּ וְעַל פְּדוּתֵנוּ נִפְשָׁנוּ

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה גָּאֵל יִשְׂרָאֵל

הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות כוס שני של ארבע כוסות, לשם יחוד קודשך בריך
הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל.

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

שותים כוס שני בהסבת שמאל

רחצה

נוטלים את הידיים לסעודה ומברכים על הנטילה:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידיים

מוציא

נוטל בשתי ידיו את המצות ואומר:

הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות אכילת מצה, לשם יחוד קודשך בריך הוא ושכינתיה
על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל.

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם המוציא לחם מן הארץ

מצה

אוחז בידיו את המצה העליונה והפרוסה ומברך:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת מצה

נוטל לעצמו ונותן לכל אחד מן המסובים כזית (29 גרם), מן המצה העליונה וכזית מן
הפרוסה (או שכל אחד ואחד לוקח לעצמו כשני זיתים מן המצה השמורה שלפניו)
ואוכלים בהסבת שמאל בלי הפסקה כלל. יזהר שלא להפסיק בדיבור שאינו לצורך
הסדר משעה שנטל ידיו ועד שיגמור אכילת "כורך".

מרור

נוטל כזית מרור לעצמו ולכל המסובים, טובלו בחרוסת ומנער כדי שישאר טעם
מרירותו.

הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות אכילת מרור, לשם יחוד קודשך בריך הוא ושכינתיה
על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל.

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת מרור

אוכלים בלי הסבה

כורך

בוצע את המצה התחתונה, ונוטל ממנה כזית וכורך עמה כזית מן המרור-חזרת (טבול
בחרוסת או אינו טבול-כפי המנהג), מצה למעלה ומצה למטה ומרור-חזרת באמצע.
וכך הוא מחלק למסובים (או שכל אחד מהם נוטל מן המצה השמורה שלפניו וכורך).
אין מברכים על 'כורך' אלא אומרים:

זכר למקדש - כהלל כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים היה כורך
פסח מצה ומרור ואוכל בייחד לקיים מה שנאמר: על מצות ומררים לאכלהו:

אוכלים בהסבת שמאל

שולחן עורך

קודם שמתחילים בסעודה, נוהגים לאכול ביצה במי מלח
אוכלים ושותים כברכת ה' אשר נתן. ויזהר שלא ימלא כרסו יותר מדי, כדי שיאכל
אחר-כך כזית אפיקומן לתאבון. ראוי להזכיר בסעודה דברי תורה מענין היום.

צפון

בגמר הסעודה מוציא את פרוסת המצה שהצפין בתחילת הסדר לאפיקומן, נוטל כשני
זיתים ונותן גם למסובים (או שהם נוטלים מן המצה השמורה שלפניהם) ואוכלים
בהסבת שמאל.

ברך

מוזגים כוס שלישי ונוטלים מים אחרונים.
שלשה שאכלו כאחד חייבים לזמן. ונוהגים שבליל הסדר בעל הבית מזמן אף אם יש
אורח.

שיר המעלות בשוב יהוה את שיבת ציון היינו כחלמים:

אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה. אז יאמרו בגוים הגדיל יהוה לעשות עם
אלה: הגדיל יהוה לעשות עמנו. היינו שמחים: שובה יהוה את שביטנו
כאפיקים בנגב: הזרעים בדמעה ברנה יקצרו: הלוח ילך ובכה נשא משך
הזרע. בא יבא ברנה. נשא אלמתינו:

שלושה שאכלו כאחד חייבים בזימון, וכך מזמנים:

המזמן אומר - רבותי נברך:

המסובים עונים - יהי שם יהוה מברך מעתה ועד עולם:

המזמן חוזר יהי שם וכו':

ברשות מרנן ורבותי נברך **(בעשרה אלהינו)** שאכלנו משלו:

ואומרים המסובים ואח"כ המברך:

ברוך **(בעשרה אלהינו)** שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

והמזמן חוזר: ברוך **(בעשרה אלהינו)** שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

מי שלא אכל עונה:

ברוך **(אלהינו)** ומבורך שמו תמיד לעולם ועד: ברוך הוא וברוך שמו:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. הוֹן את העולם כלו. בטובו בחן בחסד וברחמים. הוא נותן לחם לכל בשר. כי לעולם חסדו. ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד. בעבור שמו הגדול. כי הוא אל זן ומפרנס לכל ומטיב לכל ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא. כאמור. פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון: ברוך אתה יהוה. הוֹן את הכל:

נודה לך יהוה אלהינו. על שהנחת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה. ועל שהוצאתנו יהוה אלהינו מארץ מצרים. ופדיתנו מבית עבדים. ועל בריתך שחתמת בבשרנו. ועל תורתך שלמדתנו. ועל חקיר שהודעתנו. ועל חיים חן וחסד שחוננתנו. ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו תמיד. בכל יום ובכל עת ובכל שעה: ועל הכל יהוה אלהינו אנחנו מודים לך ומברכים אותך. יתברך שמך בפי כל חי תמיד לעולם ועד: כפתוב. ואכלת ושבעת וברכת את יהוה אלהיך על הארץ הטבה אשר נתן לך: ברוך אתה יהוה. על הארץ ועל המזון:

רחם נא יהוה אלהינו על ישראל עמך. ועל ירושלים עירך. ועל ציון משכן כבודך. ועל מלכות בית דוד משיחך. ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו: אלהינו. אבינו. רענו זוננו פרנסנו וכלכלנו והרוחנו. והרנח לנו יהוה אלהינו מהרה מכל צרותינו. ונא אל תצריכנו יהוה אלהינו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם. כי אם לידך המלאה. הפתוחה. הקדושה והרחבה. שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד:

בשבת אומרים:

רצה והחליצנו יהוה אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך לשבת בו ולנוח בו באהבה במצות רצונך וברצונך הניח לנו יהוה אלהינו שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו והראנו יהוה אלהינו בנחמת ציון עירך ובבנין ירושלים עיר קדשך כי אתה הוא בעל הישועות ובעל הנחמות:

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו וזכרון משיח בן דוד עבדך וזכרון ירושלים עיר קדשך וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים (טובים) ולשלום ביום חג המצות הזה: זכרנו יהוה אלהינו בו לטובה ופקדנו בו לברכה והושיענו בו לחיים טובים. ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו ורחם עלינו והושיענו כי אליך עינינו כי אל מלך חנון ורחום אתה:

ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו. ברוך אתה יהוה.

בונה ברחמי ירושלים. אמן: ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. האל. אבינו. מלכנו. אדירנו. בוראנו. גואלנו. יוצרנו. קדושנו קדוש יעקב. רוענו רועה ישראל. המלך הטוב והמטיב לכל. שבכל יום ויום הוא הטיב הוא מטיב הוא ייטיב לנו. הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו לעד לחן ולחסד ולרחמים ולרנח. הצלה והצלחה. ברכה וישועה. נחמה. פרנסה וכלכלה. ורחמים וחסדים ושלום וכל טוב. ומכל טוב לעולם אל יחסרנו. אמן: הרחמן הוא ימלך עלינו לעולם ועד: הרחמן הוא יתברך בשמים ובארץ: הרחמן הוא ישתבח לדור דורים. ויתפאר בנו לעד ולנצח נצחים. ויתהדר בנו לעד ולעולמי עולמים: הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד: הרחמן הוא ישבר עלנו מעל צוארנו והוא יוליכנו קוממיות לארצנו: הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרבה בבית הזה ועל שלחן זה שאכלנו עליו: הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב ויבשר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות:

הַרְחַמֵּן הוּא יִבְרַךְ אֶת (אָבִי מוֹרִי) בְּעַל הַבֵּית הַזֶּה וְאֶת (אִמִּי מוֹרֶתִי) בְּעַלֹּת הַבֵּית הַזֶּה. אוֹתָם וְאֶת בֵּיתָם וְאֶת זֶרְעָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם.

וּאֵם סִמּוֹךְ עַל שֵׁלחַן עֲצָמוּ יֹאמְרוּ:

הַרְחַמֵּן הוּא יִבְרַךְ אוֹתִי (וְאָבִי וְאִמִּי) וְאֶשְׁתִּי וְזֶרְעִי וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לִי, אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ. כִּמּוֹ שְׁנֵתְבָרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ אֲבִרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, בְּכָל מָכַל. כָּל כֵּן יִבְרַךְ אוֹתָנוּ כָּלנוּ יַחַד בְּבִרְכַּה שְׁלָמָה. וְנֹאמַר אֲמֵן:
בְּמָרוֹם יִלְמְדוּ עַלֵיהֶם וְעַלֵינוּ זְכוֹת שֶׁתִּהְיֶה לְמִשְׁמֶרֶת שְׁלוֹם. וְנִשְׂא בִרְכָּה מֵאֵת יְהוָה. וְצִדְקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְנִמְצָא חֵן וְשִׂכָּל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם:

אִם הוּא אוֹכֵל עַל שֵׁלחַן אַחֵרִים יִבְרַךְ לִבְעָה"ב:

יְהִי רָצוֹן שְׁלֵא יִבּוֹשׁ בְּעַל הַבֵּית בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא יִכָּלֵם לְעוֹלָם הַבָּא. וְיִצְלַח מְאֹד בְּכָל נִכְסָיו. וְיִהְיֶה נִכְסָיו וְנִכְסֵינוּ מוֹצִלָּחִים וְקָרוֹבִים לְעִיר. וְאֵל יִשְׁלֹט שְׁטֵן לֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. וְאֵל יִזְדַּקֵּק לֹא לִפְנֵינוּ וְלֹא לִפְנֵינוּ שׁוֹם דְּבַר הַרְהוֹר חֲטָא וְעִבְרִיָּה וְעוֹן מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם:

לִשְׁבֵּת - הַרְחַמֵּן הוּא יִנְחִילָנוּ יוֹם שְׂכָלוּ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

הַרְחַמֵּן הוּא יִנְחִילָנוּ יוֹם שְׂכָלוּ טוֹב: לְיוֹם שְׂכָלוּ אֲרוֹךְ לְיוֹם שְׂצַדִּיקִים יוֹשְׁבִין וְעִטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנִהְיִין מְזִיו הַשְׁכִּינָה וְיִהְיֶה חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם:

הַרְחַמֵּן הוּא יִזְכְּנוּ לִימֹת הַמְּשִׁיחַ וְלַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא:

מִגְדוֹל יִשׁוּעוֹת מְלָכּוּ וְעֲשֵׂה חֶסֶד לְמִשִּׁיחוֹ לְדוֹד וּלְזֶרְעוֹ עַד עוֹלָם:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אֲמֵן:

יִרְאוּ אֶת יְהוָה קְדוֹשֵׁיוֹ כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעְבוּ וְדוֹרְשֵׁי

יְהוָה לֹא יִחְסְרוּ כָּל טוֹב: הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד: פּוֹתַח אֶת

יָדָךְ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן: בְּרוּךְ הַגָּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיהוָה וְיִהְיֶה יְהוָה

מִבְּטָחוֹ: נַעַר הִיטִיב גַּם זָקֵנִי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נֶעְזֵב וְזֶרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לָחֵם:

יְהוָה עֲזֹר לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם:

הַנְּנִי מוֹכֵן וּמוֹזֵמֵן לְקִיִּים מִצּוֹת כּוֹס שְׁלִישִׁי שֶׁל אַרְבַּע כּוֹסוֹת, לְשֵׁם יְחִיד קוֹדֶשׁ בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתִיָּה עַל יָדֵי הַהוּא טְמִיר וְנִעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן

שׁוֹתִים בַּהֲסַבַּת שְׁמַאל

מוֹזָגִים כּוֹסוֹ שֶׁל אֱלֹהֵינוּ, פּוֹתַחִים אֶת הַדֹּלֶת וְאוֹמְרִים
(וְיֵשׁ שְׁנוֹהִים לוֹמַר בְּעִמְדָה):

שִׁפְךָ חֶמֶתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּךָ

וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ:

כִּי אָכַל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת נֹהֵג הַשְּׁמוֹ:

שִׁפְךָ עֲלֵיהֶם וְעִמְךָ נִחְרוֹן אֶפְרַיִם יִשִּׁיגֶם

תִּרְדֹּף בְּאֵף וְתִשְׁמִידֶם מִתַּחַת שְׁמֵי יְהוָה

הַלֵּל

מוֹזָגִים כּוֹס רַבִּיעִי וְגוֹמְרִים עֲלֵינוּ אֶת הַהֵלֶל

לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ. כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד. עַל חֶסֶדְךָ עַל אֲמַתְךָ:

לְמָה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם. אֵיךְ נָא אֱלֹהֵיהֶם:

וְאֱלֹהֵינוּ בְּשִׁמִּים. כָּל אֲשֶׁר חָפֵץ עֲשֵׂה:

עֲצִבֵיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב. מַעֲשֵׂה יָדֵי אָדָם:

פֶּה לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ. עֵינִים לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ:

אֲזָנוֹת לָהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ. אֵף לָהֶם וְלֹא יִרְחוּן:

יָדֵיהֶם וְלֹא יִמְשִׁיחוּ. רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִהְלְכוּ. לֹא יִהְיוּ בְּגִרוֹנָם:

כְּמוֹתָם יִהְיוּ עֲשִׂיהֶם. כָּל אֲשֶׁר בְּטַח בָּהֶם:

יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָה. עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא:

בֵּית אֶהְרֵן בְּטַחוּ בַּיהוָה. עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא:

יִרְאִי יְהוָה בְּטַחוּ בַּיהוָה. עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא:

יְהוָה זָכְרָנוּ יִבְרַךְ. יִבְרַךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. יִבְרַךְ אֶת בֵּית אֶהְרֵן:

יִבְרַךְ יִרְאִי יְהוָה. הַקְּטָנִים עִם הַגְּדֹלִים:

יִסֹּף יְהוָה עֲלֵיכֶם. עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם:

בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה. עֲשֵׂה שְׁמִים וְאָרֶץ:

הַשְּׁמִים שְׁמִים לַיהוָה. וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם:

לֹא הִמָּתִים יִהְלְלוּ יְהוָה. וְלֹא כָּל יוֹרְדֵי דוֹמָה:

וְאִנְחָנוּ נִבְרַךְ יְהוָה. מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. הַלְלוּיָהּ:

אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע יְהוָה אֶת קוֹלִי תַחֲנוּנִי:

כִּי הִטָּה אָזְנוֹ לִי. וּבִימֵי אֶקְרָא:
אֶפְפוּנֵי חֲבִלֵי מוֹת. וּמִצְרֵי שְׁאוֹל מִצְאוּנִי. צָרָה וַיְגוֹן אִמְצָא:
וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא. אָנָּה יְהוָה מַלְטָה נַפְשִׁי:
חֲנוּן יְהוָה וְצָדִיק. וְאֱלֹהֵינוּ מֵרַחֵם:
שֹׁמֵר פִּתְאִים יְהוָה. דְּלוּתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ:
שׁוּבִי נַפְשִׁי לְמִנוּחַיִכִּי. כִּי יְהוָה גָּמַל עָלַיִכִּי:
כִּי חָלַצְתָּ נַפְשִׁי מִמּוֹת. אֶת עֵינַי מִן דְּמָעָה. אֶת רַגְלִי מִדָּחִי:
אֶת־הַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה. בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים:
הָאֲמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר. אֲנִי עֲנִיתִי מְאֹד:
אֲנִי אִמַּרְתִּי בַּחֲפוּזִי. כָּל הָאָדָם כֹּזֵב:

מָה אֲשִׁיב לַיהוָה. כָּל תַּגְמוּלוּהִי עָלַי:
כּוֹס יִשׁוּעוֹת אֲשָׂא. וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא:
נִדְרֵי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם. נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ:
יָקָר בְּעֵינֵי יְהוָה. הַמּוֹתָה לַחֲסִידָיו:
אָנָּה יְהוָה כִּי אֲנִי עֲבָדְךָ. אֲנִי עֲבָדְךָ בֵּן אֲמַתְךָ פִּתְחַת לְמוֹסְרִי:
לֶךְ אֲזַבַּח זִבְחַ תוֹדָה. וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא:
נִדְרֵי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם. נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ:
בַּחֲצֹרוֹת בֵּית יְהוָה. בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלַיִם. הַלְלוּהָ:

הַלְלוּ אֶת יְהוָה כָּל גּוֹיִם. שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִיּוֹת:
כִּי גָבַר עָלֵינוּ חֲסִדּוֹ. וְאִמֵּת יְהוָה לְעוֹלָם. הַלְלוּהָ:

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב. יֹאמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל.
יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֱהֲרֹן.
יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְהוָה.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:

מִן הַמִּצֵּר קָרָאתִי יְהוָה. עֲנֵנִי בְּמִרְחַב יְהוָה לִי לֹא אִירָא. מָה יַעֲשֶׂה לִּי
אָדָם: יְהוָה לִי בַעֲזוּרִי. וְאֲנִי אֶרְאֶה בִּשְׁנָאִי: טוֹב לַחֲסוֹת בִּיהוָה. מִבִּטָּח
בְּאָדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בִּיהוָה. מִבִּטָּח בַּנְּדִיבִים: כָּל גּוֹיִם סִבּוּנִי. בִּשְׁם יְהוָה
כִּי אֲמִילָם: סִבּוּנִי גַם סִבּוּנִי. בִּשְׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם:

סִבּוּנִי כְּדַבּוּרִים. דַּעְכוּ כָּאֵשׁ קוֹצִים. בִּשְׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם: דַּחַה דַּחִיתָנִי
לְנַפֵּל. וַיְהִי עֲזָרָנִי. עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה. וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה: קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה
בְּאֶהְלֵי צַדִּיקִים. יָמִין יְהוָה עָשָׂה חֵיל: יָמִין יְהוָה רֹמְמָה. יָמִין יְהוָה עָשָׂה
חֵיל: לֹא אֲמוֹת כִּי אַחִיָּה. וְאֶסְפֹּר מַעֲשֵׂי יְהוָה: יִסּוֹר יִסְרָנִי יְהוָה. וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנִי:
פִּתְחוּ לִי שַׁעְרֵי צֶדֶק. אֲבֹא בָם אוֹדָה יְהוָה: זֶה הַשַּׁעַר לַיהוָה. צַדִּיקִים יָבֹאוּ בּוֹ:
אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתָנִי. וְתַהֲי לִי לִישׁוּעָה. אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתָנִי. וְתַהֲי לִי לִישׁוּעָה.
אֲבֵן מֵאֲסוּ הַבּוֹנִים. הִיתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. אֲבֵן מֵאֲסוּ הַבּוֹנִים. הִיתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה.
מֵאֵת יְהוָה הִיתָה זֹאת. הִיא נִפְלְאָת בְּעֵינֵינוּ.
זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה. נִגִּילָה וְנִשְׁמַחָה בּוֹ: זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה. נִגִּילָה וְנִשְׁמַחָה
בּוֹ:

אֲנָה יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָא: אֲנָה יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָא:
אֲנָה יְהוָה הַצְּלִיחָה נָא: אֲנָה יְהוָה הַצְּלִיחָה נָא:
בְּרוּךְ הֵבֵא בִשְׁם יְהוָה. בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה:
בְּרוּךְ הֵבֵא בִשְׁם יְהוָה. בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה:
אֵל יְהוָה וַיֵּאָר לָנוּ. אֲסֵרוּ חֵג בְּעִבּוֹתֵינוּ. עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ:
אֵל יְהוָה וַיֵּאָר לָנוּ. אֲסֵרוּ חֵג בְּעִבּוֹתֵינוּ. עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ:
אֵלֵי אֶתָּה וְאוֹדֶךָ. אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמָךְ:
אֵלֵי אֶתָּה וְאוֹדֶךָ. אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמָךְ:
הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב. כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:
הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב. כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:

יְהַלְלוּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. וְחֲסִידֶיךָ צַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ.
וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. בְּרִנָּה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפָּאֲרוּ וַיִּשְׁוֹרְרוּ וַיְרוֹמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ
וַיְקַדִּישׁוּ וַיְמַלִּיכוּ אֶת שִׁמְךָ מִלְּכֵנוּ תָמִיד. כִּי לֶךְ טוֹב לְהוֹדוֹת. וְלִשְׁמֹךְ נָא לְזִמְרָה. כִּי
מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אֶתָּה אֵל:

הודו ליהוה כי טוב.

הודו לאלהי האלהים.
הודו לאדני האדנים.
לעשה נפלאות גדולות לבדו.
לעשה השמים בתבונה.
לרוקע הארץ על המים.
לעשה אורים גדלים.
את השמש לממשלת ביום.
את הירח וכוכבים לממשלות בלילה.
למכה מצרים בבכוריהם.
ויצא ישראל מתוכם.
ביד חזקה ובזרוע נטויה.
לגזר ים סוף לגזרים.
והעביר ישראל בתוכו.
ונער פרעה וחילו בים סוף.
למוליך עמו במדבר.
למכה מלכים גדלים.
ויהרג מלכים אדירים.
לסיחון מלך האמרי.
ולעוג מלך הבשן.
ונתן ארצם לנחלה.
נחלה לישראל עבדו.
שבשפלנו זכר לנו.
ויפרקנו מצרינו.
נותן לחם לכל בשר.
הודו לאל השמים.

כי לעולם חסדו:

כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:

נשמת כל חי תברך את שמך יהוה אלהינו. ורוח כל בשר תפאר ויתרומם וזכרך מלכנו תמיד:

מן העולם ועד העולם אתה אל. ומבלעדך אין לנו מלך גואל ומושיע.
פודה ומציל ומפרנס ועונה ומרחם בכל עת צרה וצוקה. אין לנו מלך עוזר
וסומך אלא אתה:

אלהי הראשונים והאחרונים. אלוה כל בריות. אדון כל תולדות. המהלל
בכל (ברוב) התשבחות. המנהיג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים:
ויהוה ער. הנה לא ינום ולא ישן. המעורר ישנים. והמקיץ נרדמים. (מחיה
מתים ורופא חולים פוקח עורים וזוקף כפופים) והמשיח אלמים. והמתיר
אסורים. והסומך נופלים. והזוקף כפופים. והמפענח נעלמים. ולך לבדך
אנחנו מודים:

ואלו פינו מלא שירה כים. ולשוננו רנה כהמון גליו. ושפתותינו שבח
כמרחבי רקיע. ועינינו מאירות כשמש וכירח. וידינו פרושות כנשרי שמים.
ורגלינו קלות כאילות. אין אנחנו מספיקים להודות לך יהוה אלהינו ואלהי
אבותינו. ולברך את שמך מלכנו. על אחת מאלף אלף אלפים ורבי
רבבות פעמים. הטובות נסים ונפלאות שעשית עם אבותינו ועמנו:

מלפנים ממצרים גאלתנו יהוה אלהינו. ומבית עבדים פדיתנו. ברעב ונתנו.
ובשבע כלכלתנו. מחרב הצלתנו. ומדבר מלטתנו. 14 ומחלים רעים ורבים
ונאמנים דליתנו:

עד הנה עזרנו רחמך. ולא עזבונו חסדיך יהוה אלהינו. ואל תשנו יהוה
אלהינו לנצח:

על כן אברים שפלגת בנו. ורוח ונשמה שנפחת באפינו. ולשון אשר שמת
בפינו. הן הם. יודו ויברכו וישבחו ויפארו וישוררו וירוממו ויעריצו ויקדישו
וימליכו את שמך מלכנו תמיד:

כי כל פה לך יודה. וכל לשון לך תשבע. וכל עין לך תצפה. וכל ברך לך
תברע. וכל קומה לפניך תשתחוה. וכל הלבבות ייראוך. וכל קרב וכליות
יזמרו לשמך. כדבר שכתוב. כל עצמותי תאמרנה יהוה מי כמוך. מציל עני
מחזק ממנו. ועני ואביון מגוזלו. שועת עניים אתה תשמע. צעקת הדל
תקשיב ותושיע:

מִי יִדְמָה לָךְ. וּמִי יִשׁוּהָ לָךְ. וּמִי יַעֲרַךְ לָךְ. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא
אֶל עַלְיוֹן. קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

וְהַלֵּלְךָ וְנִשְׁבַּחְךָ וְנִפְאָרְךָ וְנִבְרַךְ אֶת שֵׁם קִדְשְׁךָ. כְּאִמּוֹר. לְדוֹד. בְּרַכִּי נַפְשִׁי
אֶת יְהוָה. וְכָל קֶרְבִּי אֶת שֵׁם קִדְשׁוֹ:

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֶזְךָ. הַגָּדוֹל בְּכַבּוֹד שְׁמֶךָ.

הַגִּבּוֹר לְנִצָּחַ וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ:

הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רִם וְנִשְׂא:

שׁוֹכֵן עַד מְרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ.

וְכַתּוּב רַנְנוּ צְדִיקִים בַּיהוָה. לַיִּשְׂרָאִים נִאֲוָה תִהְיֶה.

בְּפִי יִשְׂרָאִים תִּתְרוֹמֵם.

וּבִשְׁפָתֵי צְדִיקִים תִּתְבָּרַךְ.

וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדֵּשׁ.

וּבִקְרֵב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלֵּל:

וּבִמְקַהֲלוֹת רַבּוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל. בְּרִנָּה יִתְפָּאֵר שְׁמֶךָ מִלִּכְנֹו בְּכָל דּוֹר
וְדוֹר. שֶׁכֵּן חֹבֶת כָּל הַיְּצוּרִים. לִפְנֵיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ.
לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבַּח לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדִּיר וּלְנִצָּחַ לְבָרֵךְ לְעַלָּה וּלְקַלָּס. עַל
כָּל דְּבָרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשִׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחְךָ:

וּבִכֵּן יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מִלְכְּנוּ. הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם

וּבָאָרֶץ. כִּי לָךְ נִאֲוָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ:

שִׁיר וְשִׁבְחָה. הַלֵּל וְזִמְרָה. עֲזוֹ וּמִמְשָׁלָה. נִצָּחַ גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה. תִּהְיֶה

וְתִפְאָרֶת. קִדְשָׁה וּמִלְכוּת:

בְּרַכּוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשְׁמֶךָ הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ. וּמִעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אֶתָּה אֵל:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה.

אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וּמִהְלֵל בְּתִשְׁבָּחוֹת.

אֵל הַהוֹדָאוֹת. אֲדוֹן הַנִּפְלְאוֹת.

בוֹרָא כָּל הַנִּשְׁמוֹת. רַבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים.

הַבוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה.

מֶלֶךְ יָחִיד אֵל חַי הָעוֹלָמִים:

כּוֹס רְבִיעִית

הַנְּנִי מוֹכֵן וּמְזוֹמֵן לְקִיִּים מִצּוֹת כּוֹס רְבִיעִי שֶׁל אַרְבַּע כּוֹסוֹת, לְשֵׁם יָחִיד קוֹדֵשׁ
בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְיָנִתָּה עַל יָדֵי הַהוּא טָמִיר וְנֶעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן:

שׁוֹתִים בַּהֲסַבַּת שְׂמָאל וּמִבְּרָכִים בְּרַכָּה אַחֲרוֹנָה

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל: עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן:

וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהַנְחָלָת
לְאֲבוֹתֵינוּ לֶאֱכֹל מִפְּרִיָּהּ וּלְשַׁבּוֹעַ מִטּוֹבָהּ, רַחֵם (נָא) יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל
יִשְׂרָאֵל עַמָּךְ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ וְעַל מִזְבִּיחְךָ וְעַל
הַיִּכְלָךְ, וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקִּדְשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשִׁמְחָנוּ
בְּבִנְיָנָהּ וְנֶאֱכַל מִפְּרִיָּהּ וְנִשְׁבַּע מִטּוֹבָהּ וְנִבְרַכְךָ עָלֶיהָ בְּקִדְשָׁהּ וּבִטְהָרָה:

בִּשְׁבַּת - וְרָצָה וְהִסְלִיכֵנוּ בְּיוֹם הַשְּׁבֵת הַזֶּה:

וְשִׁמְחָנוּ בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה:

כִּי אַתָּה יְהוָה טוֹב וּמִטִּיב לְכָל

וְנוֹדָה לָךְ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן: (בִּאִיִּי וְעַל פְּרִי גִפְנָה):

נִרְצָה

בַּחוּץ לָאָרֶץ נוֹהֲגִים שְׁבָלִיל הַסֵּדֶר הַשְּׁנִי סוֹפְרִים כֵּאֵן! סְפִירַת הָעוֹמֵר,
בְּיִשְׂרָאֵל סוֹפְרִים בְּעֶרְבוֹ שֶׁל הַיּוֹם שְׁלֹאֲחֵר הַסֵּדֶר (מַחֲר)

חֶסֶל סְדוּר פֶּסַח בְּהִלְכָתוֹ.

כָּכָל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ.

כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדֵּר אוֹתוֹ.

בֶּן נִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ.

זָךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה.

קוֹמֵם קֹהֵל עֲדַת מִי מְנָה.

בְּקֻרֹב נִהַל נִטְעֵי כֶּנֶה.

פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרִנָּה:

ובכן ויהי בחצי הלילה:

אז רוב נסים הפלאת בלילה.

בראש אשמורת זה הלילה.

גר צדק נצחתו כנחלק לו לילה.

ויהי בחצי הלילה:

דנת מלך גרר בחלום הלילה.

הפחדת ארמי באמש לילה.

וישר ישראל למלאך ויוכל לו לילה.

ויהי בחצי הלילה:

זרע בכורי פתרוס מחצת בחצי הלילה.

חילם לא מצאו בקומם בלילה.

טיסת נגיד חרושת סלית בכוכבי לילה.

ויהי בחצי הלילה:

יעץ מחרף לנפח אווי הובשת פגריו בלילה.

כרע בל ומצבו באישון לילה.

לאיש חמודות נגלה רז חזות לילה.

ויהי בחצי הלילה:

משתכר בכלי קדש נהרג בו בלילה.

נושע מבור אריות פותר בעתותי לילה.

שנאה נטר אגני וכתב ספרים בלילה.

ויהי בחצי הלילה:

עוררת נצחך עליו בנדר שנת לילה.

פורה תדרוך לשומר מה מלילה.

צרח כשומר ושח אתא בקר וגם לילה.

ויהי בחצי הלילה:

קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה.

רם הודע כי לך היום אף לך הלילה.

שומרים הפקד לעירך כל היום וכל הלילה.

תאיר כאור יום חשכת לילה.

ויהי בחצי הלילה:

ובכן ואמרתם זבח פסח

אומץ גבורותיך הפלאת בפסח

בראש כל מועדות נשאת פסח

גלית לאזרחי חצות ליל פסח

ואמרתם זבח פסח

דלתיו דפקת כחם היום בפסח

הסעיר נוצצים עוגות מצות בפסח

ואל הבקר רץ זכר לשור ערך פסח

ואמרתם זבח פסח

זועמו סדומים ולוהטו באש בפסח

חולץ לוט מהם ומצות אפה בקץ פסח

טאטאת אדמת מוץ ונוף בעברך בפסח

ואמרתם זבח פסח

יה ראש כל און מחצת בליל שמור פסח

כביר על בן בכור פסחת בדם פסח

לבלתי תת משחית לבוא בפתחי בפסח

ואמרתם זבח פסח

מסוגרת סגרה בעתותי פסח

נשמדה מדין בצליל שעורי עומר פסח

שורפו משמני פול ולוד ביקד יקוד פסח

ואמרתם זבח פסח

עוד היום בנוב לעמוד עד געה עונת פסח

פס יד כתבה לקעקע צול בפסח

צפה הצפית ערוך השלחן בפסח

ואמרתם זבח פסח

קהל כנסה הדסה צום לשלש בפסח

ראש מבית רשע מחצת בעץ חמשים בפסח

שתי אלה רגע תביא לעוצית בפסח

תעוז ירך תרום ימינך כליל התקדש חג פסח

ואמרתם זבח פסח

כִּי לֹא נֶאֱדָה כִּי לֹא יֵאָדָה

אֲדִיר בְּמִלּוּכָה בַּחֹר כְּהִלְכָה גְדוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וְלֵךְ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ ה' הִמְמָלְכָה.

כִּי לֹא נֶאֱדָה כִּי לֹא יֵאָדָה

דָּגוּל בְּמִלּוּכָה הַדּוֹר כְּהִלְכָה וְתִיקִיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וְלֵךְ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ ה' הִמְמָלְכָה.

כִּי לֹא נֶאֱדָה כִּי לֹא יֵאָדָה

זָכָאִי בְּמִלּוּכָה חֶסֶן כְּהִלְכָה טַפְסָרִיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וְלֵךְ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ ה' הִמְמָלְכָה.

כִּי לֹא נֶאֱדָה כִּי לֹא יֵאָדָה

יְחִיד בְּמִלּוּכָה כְּבִיר כְּהִלְכָה לְמוֹדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וְלֵךְ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ ה' הִמְמָלְכָה.

כִּי לֹא נֶאֱדָה כִּי לֹא יֵאָדָה

מְרוֹם בְּמִלּוּכָה נוֹרָא כְּהִלְכָה סְבִיבָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וְלֵךְ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ ה' הִמְמָלְכָה.

כִּי לֹא נֶאֱדָה כִּי לֹא יֵאָדָה

עֲנִיו בְּמִלּוּכָה פּוֹדָה כְּהִלְכָה צְדִיקִיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וְלֵךְ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ ה' הִמְמָלְכָה.

כִּי לֹא נֶאֱדָה כִּי לֹא יֵאָדָה

קְדוֹשׁ בְּמִלּוּכָה רַחוּם כְּהִלְכָה שְׁנֵאֲנָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וְלֵךְ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ ה' הִמְמָלְכָה.

כִּי לֹא נֶאֱדָה כִּי לֹא יֵאָדָה

תְּקִיף בְּמִלּוּכָה תּוֹמֵךְ כְּהִלְכָה תְּמִימָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וְלֵךְ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ ה' הִמְמָלְכָה.

כִּי לֹא נֶאֱדָה כִּי לֹא יֵאָדָה

אֲדִיר הוּא

יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב, בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, בְּקִרְוֹב.
אֵל בָּנָה, אֵל בָּנָה, בָּנָה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

בַּחֹר הוּא גְדוֹל הוּא דָּגוּל הוּא

יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב, בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, בְּקִרְוֹב.
אֵל בָּנָה, אֵל בָּנָה, בָּנָה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

הַדּוֹר הוּא וְתִיק הוּא זָכָאִי הוּא

יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב, בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, בְּקִרְוֹב.
אֵל בָּנָה, אֵל בָּנָה, בָּנָה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

חֶסֶד הוּא טְהוֹר הוּא יְחִיד הוּא

יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב, בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, בְּקִרְוֹב.
אֵל בָּנָה, אֵל בָּנָה, בָּנָה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

כְּבִיר הוּא לְמוֹד הוּא מֶלֶךְ הוּא

יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב, בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, בְּקִרְוֹב.
אֵל בָּנָה, אֵל בָּנָה, בָּנָה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

נוֹרָא הוּא סְגִיב הוּא עֲזוּז הוּא פּוֹדָה הוּא צְדִיק הוּא

יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב, בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, בְּקִרְוֹב.
אֵל בָּנָה, אֵל בָּנָה, בָּנָה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

קְדוֹשׁ הוּא רַחוּם הוּא שְׁדִי הוּא תְּקִיף הוּא

יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב, בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, בְּקִרְוֹב.
אֵל בָּנָה, אֵל בָּנָה, בָּנָה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

חד גדיא

חד גדיא דזבן אבא בתרי זויי חד גדיא חד גדיא

ואתא שנרא ואכלה לגדיא דזבן אבא בתרי זויי חד גדיא חד גדיא

ואתא כלבא ונשך לשנרא דאכלה לגדיא דזבן אבא בתרי זויי חד גדיא חד גדיא

ואתא חטרא ודהפה לכלבא דנשך לשנרא דאכלה לגדיא דזבן אבא בתרי זויי חד גדיא חד גדיא

ואתא נורא ושרף לחטרא דהפה לכלבא דנשך לשנרא דאכלה לגדיא דזבן אבא בתרי זויי חד גדיא חד גדיא

ואתא מיא וכבה לנורא דשרף לחטרא דהפה לכלבא דנשך לשנרא דאכלה לגדיא דזבן אבא בתרי זויי חד גדיא חד גדיא

ואתא תורא ושתה למיא דכבה לנורא דשרף לחטרא דהפה לכלבא דנשך לשנרא דאכלה לגדיא דזבן אבא בתרי זויי חד גדיא חד גדיא

ואתא שוחט ושחט לתורא דשתה למיא דכבה לנורא דשרף לחטרא דהפה לכלבא דנשך לשנרא דאכלה לגדיא דזבן אבא בתרי זויי חד גדיא חד גדיא

ואתא מלאך המות ושחט לשוחט דשחט לתורא דשתה למיא דכבה לנורא דשרף לחטרא דהפה לכלבא דנשך לשנרא דאכלה לגדיא דזבן אבא בתרי זויי חד גדיא חד גדיא

ואתא הקדוש ברוך הוא ושחט למלאך המות דשחט לשוחט דשחט לתורא דשתה למיא דכבה לנורא דשרף לחטרא דהפה לכלבא דנשך לשנרא דאכלה לגדיא דזבן אבא בתרי זויי חד גדיא חד גדיא

